

Hvem er socialt udsatte?

Forum for Ældre- og Socialtandpleje: Konferencen på Christiansborg den 10. Okt. 2019

Jann Sjursen, formand for Rådet for
Socialt Udsatte

Oversigt

- Hvem er socialt udsatte?
- Socialt udsattes sundhedstilstand
- Socialt udsattes brug af almindelige sundhedsydelser
- Tilbud målrettet socialt udsatte

Hvem er socialt udsatte?

Socialt udsatte er mennesker med komplekse sociale problemer. Begrebet er flydende men karakteriseret ved risiko for stigmatisering, diskrimination, udstødelse og personlig deroute, som lever et liv, som gennemsnittet ikke forstår som det gode liv.

Hvem er de socialt udsatte?

SUSY UDSAT 2017

- Brugere af herberger, forsorgshjem, væresteder, varmestuer, natcafeer, botilbud og andre sociale tilbud målrettet socialt udsatte mennesker.
- Belastende livsomstændigheder: hjemløshed, alkoholmisbrug, stofmisbrug, sindslidelse og fattigdom

VIVE: Socialt udsattes brug af velfærdsydelser

Table 1 Oversigt over de socialt udsatte grupper og deres andel af hele befolkningen. 2014. Antal personer og andel af den samlede befolkning mellem 18 og 79 år.

Grupper	Antal	Andel
Psykisk lidelse m. misbrug og kompleksitet	9.038	0,2
Misbrug m. kompleksitet	12.818	0,3
Psykisk lidelse m. misbrug	30.174	0,7
Hjemløshed	5.602	0,1
Stofmisbrug	13.308	0,3
Alkoholmisbrug	29.786	0,7
Svær psykisk lidelse	41.245	1,0
Moderat psykisk lidelse	139.645	3,4
Udsatte grupper samlet	281.616	6,9
Den øvrige befolkning	3.795.304	93,1
Hele befolkningen (18-79 år)	4.076.920	100,0

Kilde: Data fra Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen, egne beregninger.

Socialt udsattes sundhed og helbred

RÅDET FOR
SOCIALT
UDSATTE

	Socialt udsatte	Almen befolkning
Sundhed og Helbred		
Fremragende, vældig godt, godt selvvurderet helbred	54%	85%
Langvarig sygdom	63%	34%
Smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofter, led eller fødder	37%	14%
Mindre end 20 tænder tilbage	42%	5%

Kilde: SUSY UDSAT 2017

Stor overdødelighed

- Gennemsnitslevealderen for socialt udsatte er 19 år kortere end den almene befolkning.
- Socialt udsatte mænd bliver gns. 59 år (versus 78).
- Socialt udsatte kvinder bliver gns. 65 år (versus 82).

Kilde: Socialt udsattes dødelighed og brug af sundhedsvæsenet (2017)

Dødsårsager

- Socialt udsatte dør meget oftere af årsager relateret til stof- og alkoholmisbrug, selvmord og ulykker, infektionssygdomme
- Men også af kræft (3 gange så ofte), kredsløbssygdomme (4,5 gange så ofte), sygdomme i åndedrætsorganer fx KOL (9,3 gang så ofte)

Kilde: Socialt udsattes dødelighed og brug af sundhedsvæsenet (2017)

Brug af det almindelige sundhedssystem

- Væsentligt større forbrug af sundhedssystemet end den øvrige befolkning, men ujævnt fordelt
- Mere end 4 gange så stort brug af vagtlæge som den øvrige befolkning, men kun knap dobbelt så stort brug af praktiserende læge og mindre brug af speciallæger, tandlæger og psykologer for de mest komplekse grupper
- Flere indlæggelser, flere skadestuekontakter
- Særligt socialt udsatte, der har problematisk brug af stoffer har mindre forbrug af hjælpe ydelser fx støtte kontaktpersoner end man kunne forvente deres problemer taget i betragtning

Kilde: Socialt udsattes brug af velfærdsydelser, VIVE

Det almindelige velfærds- og sundhedssystem – Men mødet med sundhedsvæsnet er svært

- Ikke systematisk, intentionel diskrimination og stigmatisering
- Men flere oplever stempning og fordomme - søger derfor kun særlige tilbud
- Praktiserende læge opleves som en fremmed
- Socialsygeplejersker og gadesygeplejersker er afgørende for socialt udsattes gode oplevelse af hospitalsvæsnet
- Svært for socialt udsatte at få hjælp i psykiatrien, særligt de mest belastede med dobbeltdiagnoser
- Afstandstagen i psykiatrien fra at behandle patienter, der også har misbrug
- Dårlig koordination med misbrugsbehandling og pressede strukturelle vilkår i psykiatrien gør behandlingen svær

Kilde: Socialt udsattes møde med sundhedsvæsnet

Sundhedstilbud målrettet socialt udsatte

- Socialsygeplejersker på hospitalerne
- Gadesygeplejersker og andre opsøgende indsatser i kommunerne
- Sociolancen
- Udgående test for hepatitis C. Fx Ud af C'eren
- Omsorgscentre for hjemløse med akut somatisk plejebenhov, Røde Kors
- Tandbussen i Odense, opsøgende tandpleje i Herlev, Bisserne i Kbh.